

بررسی ابعاد و پیامدهای راهبرد مقاومت در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۲/۳۱

آسیه مهدی پور^{۱*}

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۶

چکیده

مقاومت، سیاست و سلوکی مستمر در رویارویی با دشمنی‌ها و تجاوزگری‌ها و یا هر چیزی است؛ که بر هم زنده تعادل و توازن باشد. به پا خاستن و پایدار ماندن در برابر هرگونه عامل درونی و بیرونی که بر هم زنده تعادل و توازن باشد محدود به جنبه نظامی نیست؛ بلکه مقاومت راهبردی چندوجهی و بازدارنده در رویارویی با تهدیدها و خطرات است. بررسی چستی راهبرد مقاومت، ابعاد، زمینه‌ها، پیامد و چشم‌انداز آن در اندیشه مقام معظم رهبری به‌عنوان مؤلفه‌ای تعیین‌کننده در پیشرفت جامعه اسلامی و غلبه بر چالش‌های ناشی از قدرت‌طلبی نظام سلطه، موضوع این مقاله است. در این میان بررسی بیانات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تاکنون نشان می‌دهد که راهبرد مقاومت در اندیشه ایشان از اهمیت حیاتی در تداوم انقلاب اسلامی و رسیدن به افق تمدن اسلامی و الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی دارد. روش مورد استفاده در این پژوهش استراتژی پژوهشی داده بنیاد است. داده‌های این بررسی از متن بیانات آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله) طی سه دهه از ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۸ بر مبنای فیش‌های موضوعی مقاومت در سایت khameni.ir استخراج شد که با استفاده از روش داده بنیاد در قالب ۱۴۶ کد و ۱۱ مقوله و مفاهیم متعدد دسته‌بندی گردید. بر مبنای این روش طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی فرایند ارتباط میان نکات کلیدی، مفاهیم و مقوله‌ها آشکار شد و حول مفهوم محوری مقاومت، ابعاد زمینه‌ساز، بازدارنده و پیامدهای راهبرد مقاومت اسلامی بررسی و طراحی شد. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد راهبرد مقاومت مفهومی چندبعدی است که با نفی سلطه و ایجاد بازدارندگی در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی زمینه را برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی فراهم می‌سازد.

واژگان کلیدی: راهبرد مقاومت، آیت‌الله خامنه‌ای، تمدن اسلامی، روش داده بنیاد.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین تحولات تاریخ معاصر، پیروزی انقلاب اسلامی و تأثیرگذاری آن بر معادلات منطقه‌ای و جهانی است. تا پیش از وقوع انقلاب اسلامی پوشش‌های مردم محور یا در مواردی فعالیت‌های انتقادی با مرکزیت برخی واحدهای دولت محور در مقابل نظام سلطه مشاهده می‌شود. ظهور جنبش‌های چپ انتقادی و سوسیالیستی و یا ناسیونال سوسیالیستی در اغلب کشورهای تحت نظام سلطه در همین راستا به گفتمانی غالب تبدیل شد؛ که هویت خود را در مقابل نظام سرمایه‌داری و امپریالیستی غرب تعریف کرد. تجربه مصر در زمان جمال عبدالناصر و یا تجربه ایران در دوره محمد مصدق و همچنین شکل‌گیری جنبش عدم تعهد در نظام بین‌الملل از جمله نمونه‌های تاریخی غلبه این گفتمان ضد سلطه استکبار غرب است. البته در اینجا بررسی علل ناکامی و ناپایداری این جنبش‌ها موضوع بحث ما نیست اما آنچه مسلم است گفتمان ناسیونال سوسیالیسم و نیز سوسیالیسم نتوانست هویت خود را در مقابل گفتمان لیبرال دموکراسی غرب تداوم بخشد. بودن در زنجیره هم‌ارزی با ارزش‌ها و عناصر مدرنیته غرب شاید وجه اشتراک دو گفتمان سوسیالیستی و لیبرال دموکراسی است؛ که به‌واقع خود تبدیل به ناکارآمدی و وابستگی‌اش به‌نظام سلطه شد. به حاشیه راندن عنصر دین و ارزش‌های اسلامی در کشورهای مسلمان یکی از مهم‌ترین علل این ناکامی‌ها محسوب می‌شود. عنصری که در پیوند با ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و تجربه زیست تاریخی جوامع مسلمان قرارداد و موجب برانگیختگی سیاسی و اجتماعی و جلب مشارکت مردم برای ایستادگی در مقابل نظام سلطه و استبداد داخلی است، امری که در گفتمان انقلاب اسلامی نه‌تنها در حاشیه نبود بلکه به متن کانونی این گفتمان تبدیل شد و ظرفیت مقاومت و ایستادگی در مقابل نظام سلطه قدرت‌های استکباری برای رهایی تاریخی و قطع هرگونه وابستگی و سرسپردگی به غرب را به وجود آورد.

تداوم و پایداری عنصر مقاومت در منظومه گفتمانی انقلاب اسلامی از یکسو و شکل‌گیری جبهه مقاومت در بعد فراملی و منطقه‌ای از سوی دیگر عامل مهمی برای تداوم دشمنی آمریکا و هم‌پیمانانش علیه انقلاب اسلامی ایران شد؛ امری که بیش از چهار دهه تداوم‌یافته است. در اینجا ارائه الگوی مقاومت بر اساس آموزه‌های اسلام ناب محمدی و برآمده از ارزش‌های ظلم ستیزانه مکتب

عاشورای حسینی در اندیشه امام خمینی (ره) و تداوم آن در اندیشه آیه الله خامنه‌ای (مدظله) بی‌تردید موجب عمق تأثیرگذاری گفتمان انقلاب اسلامی در ابعاد داخلی و فراملی شده است. به‌طوری‌که شناخت روایت اسلام سیاسی امام خمینی (ره) و تداوم آن در اندیشه و عمل مقام معظم رهبری ما را در تبیین دقیق‌تر مفهوم مقاومت یاری می‌بخشد.

پرسش اصلی این مقاله در همین راستا چیستی ابعاد و پیامدهای راهبرد مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله) است. در حقیقت فضای موجود تحولات داخلی که بعد از چهار دهه موجب توجه جدی‌تر به خودباوری و توسعه درون‌زا شده است و تحولات منطقه‌ای که پیامد آن شکل‌گیری مقاومت مردم محور در کشورهای مختلف خاورمیانه، غرب آسیا و آفریقا از جمله کشورهای لبنان، سوریه، فلسطین، افغانستان، عراق، یمن و... شده است. همچنین ادامه دشمنی‌های سرسختانه آمریکا و هم‌پیمانان غربی آن در اجرای تحریم‌های گسترده اقتصادی و تبلیغات ایران هراسی علیه کشورمان اهمیت درک دقیق‌تر راهبرد مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری را مضاعف می‌سازد. هدف از این مقاله بررسی ابعاد، پیامدها و چشم‌انداز راهبرد مقاومت اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله) بر اساس روش تفسیری-تحلیلی استراتژی داده بنیاد است.

روش تحقیق

استراتژی پژوهشی این تحقیق، نظریه داده بنیاد^۱ است؛ که به تحقیق کیفی گرایش دارد. این استراتژی پژوهش بر سه عنصر؛ مفاهیم، مقوله‌ها (طبقه‌ها) و قضیه‌ها یا آنچه در ابتدا «فرضیه‌ها» نامیده می‌شود؛ استوار است. همچنین در این پژوهش سه فرایند مشخص وجود دارد که رویه‌های نمونه‌گیری بر اساس آن‌ها انتخاب می‌شوند. این سه فرایند عبارت‌اند از: کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی (خان‌محمدی، ۱۳۸۹: ۱۷؛ باقری، ۱۳۸۶: ۱۷) (استراس، ۱۳۸۷: ۶۳). استراتژی داده بنیاد یک روش‌شناسی اکتشاف نظریه استقرائی است که به محقق اجازه می‌دهد؛ تا در چارچوب نظری، ویژگی‌های عمومی یک موضوع را ایجاد کند، در شرایطی که به‌صورت هم‌زمان، چارچوب خود را در مشاهدات یا داده‌های تجربی بنا می‌سازد (Martin, 1986, 121). در اینجا به‌طور خلاصه ابعاد مختلف این روش پژوهشی از نظر روش‌شناختی بیان می‌شود:

---

1 . Grounded Theory

- جهت‌گیری پژوهش، بنیادی است (ایجاد درک بهتر پدیده‌ها برای دستیابی به نظریه).
- فلسفه یا پارادایم حاکم بر پژوهش از نوع تفسیری است و مبانی فلسفی آن پدیدار شناختی است.
- رویکرد پژوهش استقرائی است که با خلاقیت مفاهیم را در قالب مقوله‌ها و قضیه‌ها تدوین می‌نماید.
- هدف این پژوهش اکتشافی است که به کشف و شناسایی متغیرهای مهم و ارائه فرضیه‌هایی برای تحقیق بیشتر می‌پردازد.
- شیوه گردآوری داده‌ها بر اساس مطالعه مستندات است که با جمع‌آوری، بررسی و مطالعه بیانات مقام معظم رهبری صورت می‌گیرد.

۱- معنا و ضرورت مقاومت

مقاومت از دیدگاه قرآن، کوششی برای بازگرداندن چیزی به حالت طبیعی خود است. به دیگر سخن، هرگاه دو طرف وجود داشته و یک‌طرف، در تلاش تسلط بر دیگری باشد در این حالت، مقاومت پدید می‌آید؛ تا تعادل و توازن را که اساس زندگی بشر است، برقرار نماید. از معنای لغوی مقاومت چنین برمی‌آید که محدود به رویارویی در میدان جنگ نیست و هر نوع مقاومت و پایداری در برابر عوامل بر هم زننده تعادل و توازن را شامل می‌شود. باین حال مقاومت شامل پایداری در برابر هرگونه عامل بیرونی و درونی می‌شود؛ بنابراین مقاومت یک وجه قتالی نیست، بلکه یک رویارویی فرهنگی، تبلیغاتی، تربیتی، اخلاقی، سلوکی، اقتصادی، سیاسی و نظامی است (میر قادری، کیانی، ۱۳۹۲، ص ۷۳).

قرآن دو رکن اساسی را برای مقاومت برمی‌شمارد:

۱. ایمان راسخ و عمیق: هر کس به چیزی ایمان ژرف و بی‌شائبه داشته باشد، بدون تردید در آن راه جان‌فشانی می‌کند و از همه چیز خود برای رسیدن به آن می‌گذرد. بر این اساس مقاومت، زمانی پدید می‌آید که ایمان و عقیده در دل‌ها محکم و استوار گردد. به همین خاطر پیامبر اکرم (ص) در مکه معانی ایمانی را در دل مسلمانان ریشه‌دار گرداند و چون آنان به ایمان عمیق رسیدند، توانستند رعب و وحشت را در دل دشمنان بیفکنند و تمام سختی‌ها را تحمل کنند. نمونه کامل این مقاومت را می‌توان در شعب ابوطالب یافت، آنجا که یاران پیامبر با تحمل دشواری‌ها توانستند در برابر مشکلات و مصائب آن دوران مقاومت نمایند و سرانجام به پیروزی دست یابند (سوره

بقره، آیه ۱۲۸ سوره انفال، آیه ۷۲، سوره توبه آیه ۲۰).

۲. استفاده از توان مادی: اگر انسان به‌یقین برسد ولی اسباب و وسایل لازم برای مقاومت را مهیا نسازد، کامیاب نمی‌گردد، پس انسان باید تمام توانایی‌های بشری خود را به کار گیرد تا به‌واسطه آن‌ها بتواند در این مسیر پیروز شود (سوره حدید، آیه ۲۵، سوره آل‌عمران، آیه ۱۴، سوره انفال، آیه ۶۰، سوره نحل، آیه ۸، سوره اسراء، آیه ۶۴، سوره حشر، آیه ۶).

اما درباره ضرورت مقاومت باید به سرشت انسان رجوع شود، انسان با توجه به سرشت و طبیعت ذاتی خویش ناگزیر است برای رهایی از ذلت و خواری و تسلیم نشدن در برابر پدیده‌های طبیعی و اجتماعی پایداری کند. به‌دیگر سخن انسان برای شناخت، حفظ و توسعه‌ی ارزش‌های مربوط به سعادت دنیوی و اخروی و همچنین شناخت ضد ارزش‌ها و دور کردن آن‌ها از خود و دیگران باید دست به مقاومت بزند.

در بیان ضرورت مقاومت همین بس که دوسوم سوره بقره در ضرورت مقاومت و پایداری در برابر کافرین و منافقین است و همچنین در سوره‌های آل‌عمران و نساء و دیگر سوره‌های قرآن، این ضرورت به‌روشنی تبیین گردیده است و توجه فراوان این کتاب آسمانی به مقاومت به دلیل ارزش دینی و اخلاقی نهفته در آن است. تعالی و سربلندی انسان از نظر مادی و معنوی و سعادت و خوشبختی فرد و جامعه جز در سایه مقاومت امکان‌پذیر نیست. در حقیقت مقاومت موجب عزتمندی و تن‌ندادن به خفت در برابر دشمنان است که این مبارزه در اسلام با نام «جهاد» شناخته می‌شود (قاسمی، ۱۳۹۷: ۱۷). در اینجا باید گفت جهاد نیز همچون مقاومت کوششی برای ایجاد توازن و تعادل و برپایی عدالت است که ابعاد مختلفی دارد و جنگ در راه حق یکی از ابعاد آن است.

۲- انقلاب اسلامی و گفتمان مقاومت

تمدن اسلامی آرمان مشترکی را فراهم کرد که کلیه مسلمانان می‌توانستند بانام مقاومت در برابر دست‌اندازی‌های غرب به آن توسل جویند. برخی معتقدند پارادایم مقاومت در اساس از یک سازه سه‌بعدی شناختی، پست‌مدرنیستی، پسا‌استعمارگرایی و انقلاب اسلامی تشکیل می‌شود؛ که ژئوپلیتیک فرهنگی جدیدی در برابر هژمونی لیبرال دموکراسی محسوب می‌شود. کتاب شرق‌شناسی ادوارد سعید (۱۹۷۹) و کتاب موقعیت پست‌مدرن (۱۹۷۹) در چارچوب نظریه انتقادی، از پویش‌های تئوری

مقاومت در برابر هژمونی محسوب می‌شود که هم‌زمان با وقوع انقلاب اسلامی به‌عنوان اقدام عملی در برابر هژمونی غرب نقطه عطفی در روند مقاومت به‌شمار می‌رود (اکبری، ۱۳۹۶: ۱۸).

مقاومت به‌عنوان یک نظریه رهایی‌بخش در قالب پارادایم برخورد با سلطه و مبتنی بر «قدرت روایت»^۱ انقلاب اسلامی، از اسلام ناب محمدی و نظام بین‌الملل است. بدون شک چنین مقاومتی، مقاومت پویای برخاسته از انقلاب اسلامی و نه مقاومت منفعلانه، برگرفته از متن قرآن و سنت رسول‌الله (ص) است. می‌توان تأکید کرد که شکل‌گیری «پارادایم کربلا»^۲ بر دوپایه «هیئات منالذله» باهدف دفاع از کرامت و عزت آدمی و «کل یوم عاشورا و کل ارض کربلا» باهدف تداوم ابدی فرهنگ عاشورا در اقصی نقاط جهان توانسته است «گفتمان قدرت مقاومت»^۳ و بلکه «سیاست مقاومت»^۴ را به‌عنوان مکتب هدایت در برابر سیاست قدرت رئالیستی غربی قرار دهد (اکبری، ۱۳۹۶: ۸).

با پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) مسئله مقاومت به یک گفتمان تبدیل شد و در برابر گفتمان‌های کمونیسم و لیبرالیسم به عناصر خود حول دال مرکزی نظام اسلام ناب محمدی مفصل‌بندی کرد. اما بعد از فروپاشی بلوک شرق گفتمان مقاومت به‌طور اساسی در مقابل گفتمان لیبرالیسم تداوم یافت. با رحلت امام خمینی (ره) و آغاز رهبری آیه الله خامنه‌ای (مدظله) این گفتمان وارد مرحله جدیدی شد و آن تأثیر این گفتمان در تشکیل تمدن نوین اسلامی است. راهبرد مقاومت در اندیشه رهبری از آغاز تاکنون از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. بررسی بیانات ایشان از سال ۱۳۶۸ تا به امروز نشان می‌دهد که مفهوم مقاومت در منظومه فکری ایشان به‌عنوان چراغ و نقشه راه برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی است.

الف) پیشینه پژوهش

بررسی‌ها نشان می‌دهد در زمینه موضوع مقاومت و مسائل پیرامون آن در مقایسه با برخی موضوعات مشابه کار پژوهشی قابل توجهی انجام نشده و در این خصوص کمبود منابع مطالعاتی مشاهده می‌شود. در اینجا به برخی از مطالعات انجام‌شده اشاره می‌شود.

- 1 . Narrative Power
- 2 . Karbala Pardigm
- 3 . Resistance Power
- 4 . Resistance Politics

جدول ۱. جمع‌بندی پیشنهادیه پژوهش

نویسندگان - روش استفاده‌شده	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
داوند و همکاران (۱۳۹۷) - روش تحلیلی-توصیفی	جمهوری اسلامی ایران چه تأثیری بر هندسه قدرت مقاومت در غرب آسیا دارد؟	جمهوری اسلامی ایران از سه طریق بر قدرت مقاومت در غرب آسیا تأثیر گذاشته است: الف) بر مبنای قدرت مادی و حکایت از جنبش‌های مقاومت. ب) اتحاد و ائتلاف با جنبش‌های مردمی مبارزه با نظام سلطه. ج) بعد معنایی و اعتقادی مقاومت در غرب آسیا
رضا پور (۱۳۹۳) - روش تحلیلی - توصیفی	انقلاب اسلامی در بعد ساختاری و کارکردی چه تأثیری در نظام بین‌الملل داشته است؟	در سطح ساختاری؛ ساخت سیاسی، نحوه توزیع قدرت و بازیگران روابط بین‌الملل را به چالش کشیده و در سطح کارکردی مباحث اصلی صلح، عدالت و امنیت را تحت تأثیر قرار داده است.
قادری کنگاوری (۱۳۹۲) - روش تحلیلی-توصیفی	هدف این مقاله بررسی نظریه مقاومت در روابط بین‌الملل است	انقلاب اسلامی هویت اسلامی و تفکر اسلامی را در برابر هویت غربی احیاء کرده است.
قرلسفلی و فرخی (۱۳۹۲) - روش تحلیلی-توصیفی	گفتمان انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ زمینه‌های فکری جنبش بیداری اسلامی را فراهم ساخته و معنا بخش آن است.	در این نوشتار نویسندگان نشان داده‌اند که چگونه و تحت چه شرایطی هم‌زمان با وقوع انقلاب اسلامی در عرصه عمل، دو مؤلفه مهم دیگر در عرصه نظریه‌پردازی به شکل‌گیری پارادایم مقاومت منجر شده است.
محمدی (۱۳۹۲) - روش تحلیلی - توصیفی	تبیین مقاومت در گفتمان اسلام سیاسی هدف اصلی این مقاله است.	نویسنده معتقد است گفتمان اسلام‌گرایی با تعریف سیاسی از اسلام، نیروهای به حاشیه رانده‌شده گفتمان مدرنیته را جذب می‌کند.
پوستین چی و متقی (۱۳۹۱) - روش تحلیلی - توصیفی	زبان سیاسی مقاومت اسلامی چگونه رهیافت پوزیتیویستی رئالیسم ساختارگرا را به چالش می‌گیرد؟	انقلاب اسلامی کارآمدی روش‌شناسی پوزیتیویستی در سیاست بین‌الملل را کاهش داد.

همان‌گونه که اشاره شد درباره مفهوم مقاومت در گفتمان انقلاب اسلامی و به‌ویژه اندیشه مقام معظم رهبری این مقاله کار جدیدی محسوب می‌شود که با استفاده از استراتژی داده بنیاد به‌عنوان روشی میان‌رشته‌ای به تبیین مفهوم راهبرد مقاومت، ابعاد و پیامدهای آن می‌پردازد.

ب) تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱- کدگذاری باز

کدگذاری باز مرحله اول کدگذاری داده‌های به‌دست‌آمده از بیانات مقام معظم رهبری طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۸ است. این بیانات بر اساس جستجوی واژه مقاومت و واژه‌های مترادف آن مانند ایستادگی، استقامت، پایداری است. کدگذاری باز، فرایند تحلیلی است که از طریق آن مفاهیم شناسایی شده و ویژگی و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شوند (Strauss&Corbin,1998, Lee,2001:49).

نمونه‌ای از کدگذاری باز در جدول ۱ ذکر شده است:

جدول ۲. کدگذاری باز^۱

نشانه‌ها (کدها)	نکات کلیدی (داده)	مفاهیم	مقولات
PA1	یک خصوصیت از خصوصیات امام هست که بنده امروز درباره‌ی آن بیشتر می‌خواهم صحبت کنم و آن، خصوصیت «مقاومت» است؛ مقاومت، ایستادگی. آن چیزی که امام را در هیئت یک مکتب، یک اندیشه، یک تفکر، یک راه، مطرح کرد برای زمان خود و در تاریخ، بیشتر این خصوصیت بود؛ خصوصیت ایستادگی، مقاومت، عدم تسلیم در مقابل مشکلات و موانع. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	ویژگی اندیشه و مکتب امام خمینی (ره) مقاومت و عدم تسلیم در مقابل مشکلات و موانع	مقاومت و اسلام سیاسی

۱. در اینجا P نشان‌دهنده نکات کلیدی و مخفف کلمه Point است. A,B,C,D,E,...M بیانگر سال‌های مختلف از ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۸ و N سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۶۸ است. ۱ و ۲ و ۳ و ... بیانگر شماره نکته کلیدی است. به‌عنوان مثال PA7 بیانگر نکته کلیدی شماره ۷ است که در بیانات رهبری در سال ۱۳۹۸ استخراج شده است.

ادامه جدول ۲. کدگذاری باز

نشانه‌ها (کدها)	نکات کلیدی (۵۵۱۵)	مفاهیم	مقولات
PA3	معنای مقاومت چیست؟ معنای مقاومت این است که انسان یک‌راهی را انتخاب کند که آن را راه حق می‌داند، راه درست می‌داند و در این راه شروع به حرکت کند و موانع نتواند او را از حرکت در این راه منصرف کند و او را متوقف کند؛ این معنای مقاومت است. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	معنای مقاومت، پایداری و ایستادگی در راه حق و درست	ماهیت و معنای مقاومت
PA4	حرف امام چه بود که بر آن ایستادگی و پافشاری می‌کرد؟ حرف امام حاکمیت دین خدا بود؛ حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر جامعه‌ی مسلمین و بر زندگی عموم مردم؛ این حرف امام بود. بعد از آنکه توفیق این را پیدا کرد که بر موانع غلبه پیدا کند و نظام جمهوری اسلامی را تشکیل بدهد، اعلام کرد که ما نه ظلم می‌کنیم، نه زیر باز ظلم می‌رویم؛ ظلم نمی‌کنیم اما زیر بار ظلم هم نمی‌رویم؛ با ظالم کنار نمی‌آییم و از مظلوم حمایت می‌کنیم؛ این حرف امام بود. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	معنای مقاومت در اندیشه و راه امام حاکمیت دین خدا بر زندگی و جامعه اسلامی و تشکیل جمهوری اسلامی ظلم‌ستیزی	ماهیت و معنای مقاومت مقاومت و اسلام سیاسی چشم‌انداز مقاومت
PA6	این مقاومت به تدریج از مرزهای جمهوری اسلامی فراتر رفت. نه اینکه ما بخواهیم این عنوان مقاومت را یا فکر مقاومت را صادر کنیم که بعضی‌ها -از سیاسيون، از دیگران- در گوشه و کنار اعتراض می‌کنند که چرا می‌خواهید انقلاب را صادر کنید. ما انقلاب را صادر نمی‌کنیم؛ انقلاب، فکر است، اندیشه است، راه است؛ اگر مورد پسند و قبول یک ملت قرار بگیرد، به‌خودی‌خود آن ملت آن را می‌پذیرد. ما مگر برای روز قدس امسال رفتیم به این کشورها گفتیم که شما بیاید راه‌پیمایی کنید؟ خودشان کردند، خودشان خواستند؛ خود مقاومت مورد قبول ملت‌ها قرار گرفت. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	فکر انقلاب و مقاومت ملت ایران به‌خودی‌خود به سایر ملت‌ها سرایت کرد مانند راهپیمایی روز قدس.	نتایج مقاومت

ادامه جدول ۲. کدگذاری باز

نشانه‌ها (کدها)	نکات کلیدی (داده)	مفاهیم	مقولات
PA7	امروز در منطقه‌ی ما، منطقه‌ی غرب آسیا، کلمه‌ی مشترکِ ملت‌ها مقاومت است؛ مقاومت را همه قبول دارند. البته بعضی جرئت می‌کنند وارد میدان مقاومت بشوند، بعضی جرئت نمی‌کنند؛ اما آن کسانی هم که جرئت می‌کنند کم نیستند. همین شکست‌هایی که در این چند سال، آمریکایی‌ها در عراق و در سوریه و در لبنان و در فلسطین و مانند این‌ها داشتند، محصول مقاومت گروه‌های مقاومت است. جبهه‌ی مقاومت، امروز یک جبهه‌ی قوی است. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	امروز کلمه مشترک میان ملت‌های غرب آسیا مقاومت است که یک جبهه بسیار قوی به وجود آورده است. (سوریه، لبنان، عراق و...)	نتایج مقاومت
PA13	خطای بزرگ، این است که کسی تصور کند که در مقابل گردن‌کلفت‌های عالم نمی‌شود مقاومت کرد، نمی‌شود ایستاد. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	تصور ناتوانی در مقابل قدرت‌های دنیا بزرگ‌ترین خطا در ایستادگی	آسیب‌ها و مشکلات مقاومت
PA17	هدف مقاومت عبارت است از رسیدن به نقطه‌ی بازدارندگی. هم در اقتصاد، هم در مسائل سیاسی کشور، هم در مسائل اجتماعی، هم در مسائل نظامی باید به نقطه‌ای برسیم که این نقطه بازدارنده باشد، یعنی بتواند جوری خود را نشان بدهد که دشمن را از تعرّض به ملت ایران در همه‌ی زمینه‌ها منصرف کند. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	هدف از مقاومت رسیدن به نقطه بازدارندگی منظور از بازدارندگی در همه زمینه‌ها؛ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی	چشم‌انداز مقاومت
PA19	اندیشه‌ی مقاومت، قدرتمندترین سلاح یک ملت است؛ پس طبیعی است که دشمن بخواهد این سلاح را از دست ملت ایران بگیرد؛ [لذا] روی اندیشه‌ی مقاومت شروع می‌کنند به وسوسه کردن، تردید افکنی: «آقا، چه فایده دارد، نمی‌شود». باید اندیشه‌ی مقاومت از ترفند دشمن مصون بماند و با ترفند دشمن تضعیف نشود. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	دشمن با تهدید و تطمیع می‌خواهد مقاومت مردم را مأیوس و دچار تردید کند.	مقاومت و دشمنان
PA21	همبستگی ملی بسیار مهم است، کنار گذاشتن دعوای سیاسی و جناحی بسیار مهم است و یکی از مهم‌ترین مسائل حفظ ارتباط قلبی باخداست متعال است. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)	همبستگی ملی و کنار گذاشتن اختلافات سیاسی و حفظ ایمان الهی راه رسیدن به پیروزی	راهکارهای مقابله با آسیب‌های مقاومت

۲- کدگذاری محوری

در جدول ۲ کدگذاری محوری نشان می‌دهد که مقولات فرعی در ذیل مقوله محوری قرار می‌گیرند. این کدگذاری فرایند ربط دهی مقوله‌ها به زیر مقوله‌ها و پیوند دادن مقوله‌ها در سطح ویژگی‌ها و ابعاد است. این کدگذاری به این دلیل محوری نامیده می‌شود که حول «محور» یک مقوله تحقیق می‌یابد (Strauss&Corbin,1998, Lee,2001, :49).

جدول ۳. کدگذاری محوری

مقولات	مفاهیم	کدها
ماهیت و معنای مقاومت	پایداری و ایستادگی در راه حق و درست، اندیشه و راه امام حاکمیت دین خدا بر زندگی و جامعه اسلامی و تشکیل جمهوری اسلامی، ظلم‌ستیزی مقاومت هر ملت هویت خواه و پایبند به ارزش‌های انسانیت عنصر اول منطق مقاومت، عنصر دوم: مقاومت موجب عقب‌نشینی، عنصر سوم؛ هزینه تسلیم بیشتر از هزینه مقاومت، عنصر چهارم ایمان به وعده الهی، رایج شدن مفهوم دگرترین مقاومت امام خمینی بعد از آزادسازی خرمشهر در ادبیات سیاسی جهان. نحوه مواجهه‌ی ما با مسائل و دشمنانمان: شجاعانه و نه مرعوبانه، عاقلانه و نه احساسی، مبتکرانه و نه منفعلانه و امیدوارانه و نه مأیوسانه. راه استقامت راه رسیدن به تمدن اسلامی و نظام حقیقی اسلامی و جامعه اسلامی، ویژگی دولت مقاومت؛ تسلیم‌ناپذیری در مقابل زورگویان و ایستادگی در موضع اقتدار. پایبندی به ارزش‌ها در تعبیر قرآنی به معنای استقامت که نقطه مقابل آن عمل‌گرایی افراطی، علاوه بر دو جهاد اکبر و اصغر، جهاد کبیر نیز وجود دارد که به معنای عدم اطاعت از دشمنان. ویژگی‌های جهاد کبیر؛ اطاعت نکردن از دشمن در همه میدان‌ها. جهاد کبیر معنای وسیع‌تری از جهادهای دیگر دارد.	PA3, PA4, PA10, PA11, PA12, PA15, PA18, PC1, PC5, PD15, PD18, PD19,
مقاومت و اسلام سیاسی	ویژگی اندیشه و مکتب امام خمینی (ره) مقاومت و عدم تسلیم در مقابل مشکلات و موانع. مقاومت و ایستادگی مکتب امام خمینی (ره) معنا بخش آیات قرآنی درباره ایستادگی. راه امام حاکمیت دین خدا بر زندگی و جامعه اسلامی و تشکیل جمهوری اسلامی، ظلم‌ستیزی. رایج شدن مفهوم دگرترین مقاومت امام خمینی بعد از آزادسازی خرمشهر در ادبیات سیاسی جهان. اسلامی که نظام سازی و حکومت سازی کند قادر به ایستادگی در مقابل استکبار، در دنیای اسلامی سایر تفکرات از جمله چپ، مارکسیسم و سوسیالیسم عقیم مانده و تنها تفکر اسلامی راه ایستادگی را برای ملت‌ها روشن می‌سازد. پیروزی انقلاب اسلامی و اهتزاز پرچم اسلام در ایران برای نظام سلطه قابل پیش‌بینی نبود. عدالت، مردمسالاری، کرامت انسانی و آزادی انسانی ویژگی جامعه اسلامی است که از اهداف عالی اسلامی، فقط جمهوری اسلامی توانست در مقابل نفوذ و فشار آمریکا مقاومت کند، امام خمینی (ره) و لزوم ایستادگی قاطع در مقابل مستکبران. ایمان امام به ایستادگی باعث پیروی جوانان و آحاد مردم. عدالت‌خواهی حضرت علی (ع) الگوی ایستادگی جمهوری اسلامی، امام مظهر مقاومت و امید به آینده و پیشرفت، فلسفه سیاسی امام عامل مهم تسلیم‌ناپذیری و استقامت ملت ایران، مسئولان نظام باید مقاومت باتدبیر را سرلوحه کار خود قرار دهند، استقامت فصل مشترک دو حرکت حسینی و خمینی، خط روشن نهضت عاشورا استقامت امام حسین (ع)، ایستادگی از جمله خصوصیات ولایت است.	PA1, PA2, PA4, PA15, PD16, PH5, PI2, PI9, PL5, PL7, PL8, PM2, PN4, PN11, PN22, PN25, PN26

ادامه جدول ۳. کدگذاری محوری

مقولات	مفاهیم	کدها
مقاومت و جمهوری اسلامی	قبل از انقلاب مسئله اصلی طاغوت، بعد از انقلاب تثبیت نظام، در زمان جنگ مقابله با تجاوز صدام و بعدازآن مسئله اصلی اقتصاد است. دولت جمهوری اسلامی دولت مقاومت، جمهوری اسلامی در حمایت از مظلوم فرقی میان شیعه و سنی یا سایر مذهب قائل نشده، جمهوری اسلامی ایران از فلسطین و همه‌کسانی که باسیاست‌های تفرقه‌افکنانه آمریکا مخالف‌اند حمایت می‌کند. دفاع از مقاومت در منطقه مبارزه با اسرائیل. استقامت و ایمان به خدا شرط احراز مسئولیت در جمهوری اسلامی، عزت، امنیت، عدالت و مردم‌سالاری در سایه اسلام راه ثابت و پایدار جمهوری اسلامی. جمهوری اسلامی ایران مرکز و محور مقاومت در منطقه. مسئولان نظام باید مقاومت باتدبیر را سرلوحه کار خود قرار دهند. جمهوری اسلامی از آغاز در مقابل زورگویی، تحمیل و فشار مستکبران راه ایستادگی به‌جای عقب‌نشینی را برگزید.	PA20, PC2, PE7, PE8, PG4, PK3, PL1, PN11, PN13,
مقاومت مردم محور	ملت‌های با هویت و باشرف در مقابل نظام سلطه مقاومت می‌کند. مقاومت و ایستادگی مردم نتیجه خواهد داد (مقاومت مردم یمن، فلسطین). پایداری ملت ایران در مقاومت و ایستادگی. مردم باوجود برخی اختلاف‌نظرها برای ایران، استقلال و اسلام ایستادگی می‌کنند. جنگ‌های امروز دنیا جنگ اراده‌هاست و تنها راه پیروزی تکیه بر ایستادگی مردم. توصیه به ملت‌ها جهت اتکا به خویشتن، اعتماد به خداوند و به‌کارگیری خرد انسانی. اراده ملت‌ها برای ایستادگی و خودباوری و ایمان الهی. ایستادگی مردم پشتوانه ایستادگی مسئولان است. دولت‌های وابسته به استکبار ملت‌های خود را هم وابسته و ذلیل می‌کنند ملت‌ها باید بیدار باشند. امروز در دنیا نه جنگ توپ و تفنگ که جنگ اراده‌ها برپاست و ملت ایران در مرکز این جبهه جنگ است. پیشگامی و آمادگی همیشگی ملت‌ها برای مقاومت.	PA9, PB2, PB8, PD1, PE6, PH6, PII, PJ1, PL4, PM6, PN6,
آسیب‌شناسی مقاومت	تصور ناتوانی در مقابل قدرت‌های دنیا بزرگ‌ترین خطا در ایستادگی. شناخت قدرت مقاومت شناخت درست از حقایق مربوط به خود و دشمن. هزینه تسلیم بیشتر از هزینه مقاومت... عقب‌نشینی در مقابل آمریکا موجب پیشروی و بهانه‌جویی بیشتر آن‌ها. عقب‌نشینی در مسئله هسته‌ای باعث پیشروی آمریکا. غفلت، خیانت، دنیاطلبی و کوتاه‌بینی موجب شکست مقاومت. مسلمانان در مقابل تفرقه‌افکنی دشمن بصیرت داشته باشند. جنگ داخلی و از بین بردن زیرساخت‌ها اقدامات دشمن در کشورهای اسلامی. متوقف شدن در میانه راه، ناامیدی از مشکلات و موانع برای ادامه راه از جمله آفت‌های پیشرفت ملت ما. ترس، بی‌صبری، مادی‌گرایی و عشرت‌طلبی جبهه حق در مقابل باطل را به شکست و ضعف می‌کشاند. سستی در استقامت باعث ناکامی و عقب‌نشینی. مدیران و مسئولان ترسو باعث شکست جمهوری اسلامی می‌شوند. ناتوانی برخی کشورها در مقامت علیه نظام سلطه به دلیل اختلاف بین مسئولان و نیز ضعف پشتوانه افکار عمومی. آفت ملت‌ها در ایستادگی ترس از خطرات و هزینه‌های مقاومت. هر جا وادادگی نشان دادیم ضربه خوردیم.	PA13, PA14, PB7, PD7, Pd13, PE3, PII0, PII3, PK4, PL6, PN1, PN2, PN12,

ادامه جدول ۳. کدگذاری محوری

کدها	مفاهیم	مقولات
PA14, PA18, PA21, PB1, PD2, PD3, PD4, PD5, PD6, PD14, PD20, PE1, PE3, PE10, PH6, PI4, PI12, PL4, PK2, PM4, PN3, PN5, PN11, PN14, PN28, PN30	<p>شناخت قدرت مقاومت، شناخت درست از حقایق مربوط به خود و دشمن. نحوه مواجهه‌ی ما با مسائل و دشمنانمان: شجاعانه و نه مرعوبانه، عاقلانه و نه احساسی، مبتکرانه و نه منفعلانه و امیدوارانه و نه مأیوسانه. همبستگی ملی و کنار گذاشتن اختلافات سیاسی و حفظ ایمان الهی راه رسیدن به پیروزی. هویت خواهی و توکل به خدا زمینه‌ی ایستادگی و مقاومت. دشمن‌شناسی لازمه‌ی تصمیم‌گیری به‌موقع. مقاومت‌سازی و نیرومندسازی کشور. مقاومت‌سازی وظیفه‌ی همگی (مسئولان، سیاستمداران، حوزه، دانشگاه و همه‌ی فعالین فرهنگی). ایمان اسلامی مهم‌ترین عنصر مقاومت و نیرومندسازی کشور. شناخت وسایل مقاومت و دشمن شرط موفقیت در مقابل دشمن، عدم شناخت کمک به دشمنان مقاومت. حفظ تقوا در رفتار شخصی موجب اقتدار و ایستادگی در مقابل استکبار. عقب‌نشینی باعث توقف دشمن نمی‌شود. ایمان به نصرت الهی باعث سرکوبی دشمنان انقلاب شد. (قانون الهی، مقاومت صادقانه و نصرت الهی). مسلمانان در مقابل تفرقه‌افکنی دشمن بصیرت داشته باشند. شفاف‌سازی و تبیین حقایق امور برای مردم باعث وفاداری و مقاومت بیشتر آن‌ها خواهد شد. توصیه به ملت‌ها جهت اتکا به خویشتن، اعتماد به خداوند و به‌کارگیری خرد انسانی. توصیه به تقوا و ایستادگی. ایستادگی و وحدت مردم و مسئولان باعث شکست و نومیدی دشمنان می‌شود. دولت‌های وابسته به استکبار ملت‌های خود را هم وابسته و ذلیل می‌کنند ملت‌ها باید بیدار باشند. مسئولان و مردم باید برای رسیدن به قله‌ی عظمت و افتخار با آگاهی و شجاعت ایستادگی کنند. نباید از خطرات مقاومت ترسید. راه مقابله با تجاوزگری صهیونیسم و شیطان بزرگ مقاومت فداکارانه. مسئولان باید مقاومت باتدبیر را سرلوحه کار خود قرار دهند. هرگونه کارشکنی و مزاحمت با مقاومت از میان می‌رود. ایمان مهم‌ترین عنصر مقاومت و مبارزه. تقویت اراده و استقامت ما با تأمل در آیات قرآن امکان‌پذیر است. تنها راه‌حل مسئله فلسطین مقاومت.</p>	راهکارهای مقابله با موانع مقاومت
PA19, PC3, PC4, PF1, PG2, PH3, PI3, PI11, PN15, PN31,	<p>دشمن با تهدید و تطمیع می‌خواهد مقاومت مردم را مأیوس و دچار تردید کند. مقاومت مانع دست‌اندازی استکبار به ثروت‌های مادی و معنوی، استکبار و زیاده‌طلبی. چون جمهوری اسلامی دولت مقاومت است قدرت‌طلبان با آن دشمنی می‌کنند. کارنامه آمریکا و دولت‌های غربی بیانگر بیش از ۵۰ کودتا علیه دولت‌ها و اقدام علیه مقاومت مردمی. دشمنی آمریکا علیه ملت ایران و جمهوری اسلامی صرفاً مسئله هسته‌ای نیست بلکه بهانه‌جویی پایان‌ناپذیر است. تلاش دشمنان برای بر هم زدن محاسبات مقاومت و ایجاد تردید و ناامیدی در بین مردم. هدف راه‌اندازی جنگ در سوریه تضعیف خط مقاومت. دنیای استکبار برای مقابله با هویت اسلامی ملت ایران متحد شده. اقدامات دشمن در تضعیف ایستادگی ملت ایجاد فراموشی و غفلت نسبت به افتخارات و مجاهدت‌ها و زیر سؤال بردن اراده مصمم امام (ره) است. ایستادگی فراهم می‌شود. (فشارهای تبلیغاتی، سیاسی و اقتصادی دشمن). هدف آمریکا و هم‌پیمانانش مخدوش‌سازی چهره مقاومت ملت ایران.</p>	مقاومت و دشمنان

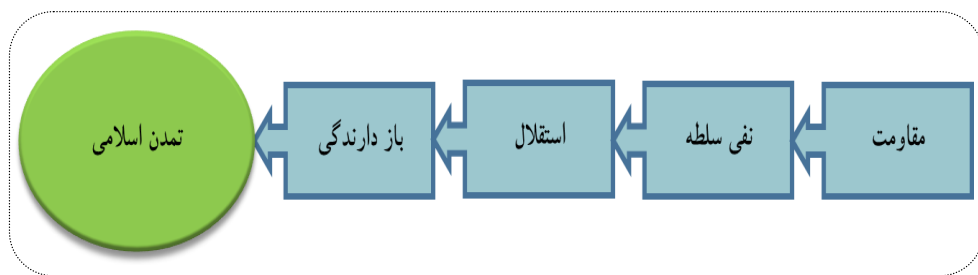
ادامه جدول ۳. کدگذاری محوری

کدها	مفاهیم	مقولات
PA12, PB4, PB5, PB6, PE1, PG1, PG5, PH4, PH7, PK1, PL8, PN8, PN20, PN33	<p>عنصر چهارم منطق مقاومت ایمان به وعده الهی در مسیر مقاومت. در سایه ایمان و اعتماد الهی مقاومت امکان‌پذیر است. شرایط پیروزی در مقاومت اصلاح درونی و ایمان به وعده الهی. پیروزی ملت ایران به دلیل حسن ظن به وعده الهی و این نسخه پیشرفت مسلمین است. قانون الهی، مقاومت صادقانه و نصرت الهی. وعده الهی درباره مردم ایران تحقق‌یافته. پیروزی‌های درخشان جمهوری اسلامی در سایه اعتماد به وعده الهی و صبر و مقاومت رخ داد. ایستادگی، ثبات قدم و ایمان آموزه قرآنی برای رسیدن به پیروزی. پیامبران الگوی صبر و ایستادگی در مقابل فرعونیان زمان. کمک الهی و امداد غیبی باعث ایستادگی ما در برابر آمریکا شده. ایمان امام به ایستادگی باعث پیروی جوانان و آحاد مردم. کمک و امداد غیبی در میدان مقاومت به سراغ ملت‌ها می‌آید. استقامت ملت ایران استقامت ایمانی است. اگر ملت‌ها در راه صحیح الهی با اخلاص مقاومت ورزند رحمت الهی بر آن‌ها نازل می‌شود.</p>	مقاومت و وعده الهی
PA5, PA6, PA7, PA8, PA15, PB3, PD8, PD17, PE2, PG5, PH1, PI5, PI8, PK1, PK5, PK6, PL10, PM1, PM5, PN7, PN18, PN32	<p>ظلم‌ستیزی امام موجب بی‌ثباتی سلطه دو‌بیست‌ساله دولت‌های غربی بر مناطق مختلف دنیا از جمله آسیا و آفریقا شد. فکر انقلاب و مقاومت ملت ایران به‌خودی‌خود به سایر ملت‌ها سرایت کرد. امروز کلمه مشترک میان ملت‌های غرب آسیا مقاومت است که یک جبهه بسیار قوی به وجود آورده. اذعان همه صاحب‌نظران داخلی و خارجی بر تأثیرگذاری الگوی مقاومت ملت ایران بر سایر ملت‌ها. رایج شدن مفهوم دکترین مقاومت امام بعد از آزادسازی خرمشهر در ادبیات سیاسی جهان. به ثمر نشستن ایستادگی در سایه نام پیامبر و امام، چهل سال مقاومت، تحمل سختی. پیروزی‌های ما در طول ۴۰ سال عمر انقلاب مرهون ایستادگی و مقاومت. حزب‌الله و مقاومت عامل اصلی پیشرفت لبنان. روحیه مقاومت و دین‌داری مردم افغانستان باعث شکست اشغالگران. پیروزی‌های درخشان جمهوری اسلامی در سایه اعتماد به وعده الهی و صبر و مقاومت رخ داد. مقایسه دولت - ملت‌هایی که در مقابل آمریکا مطیع هستند با دولت - ملت ایران که در مقابل آمریکا ایستاده است. شرط اول پیروزی ایستادگی. شکست‌ناپذیری ملت مقاوم و با بصیرت. کمک الهی و امداد غیبی باعث ایستادگی ما در برابر آمریکا شده. دفاع مقدس مظهر ایستادگی، تدبیر و حکمت. راز ماندگاری و تازگی، شعارهای انقلاب اسلامی ایستادگی و مقاومت. ملت ایران قدرت خود را از درون کسب کرده. مقاومت ملت ایران باعث بیداری سایر ملت‌ها در برابر قدرت آمریکا شد. مقاومت شهدای جنگ تحمیلی و امام باعث بیداری سایر ملت‌های جهان شد. اقتدار و پیشرفت ما مرهون عزت و ایستادگی ملت ایران. همه قدرت‌ها اعم از آمریکا و سایر ابرقدرت‌های دنیا در مقابل ملت بیدار و شجاع ناتوان هستند. جمهوری اسلامی آمریکا را متزلزل کرد. تأسیس حکومت «نه شرقی، نه غربی» توسط جمهوری اسلامی باعث امید ملت‌ها به سیاست مقاومت در مقابل قدرت‌های استکباری شده.</p>	تأییدهای مقاومت

ادامه جدول ۳. کدگذاری محوری

کدها	مفاهیم	مقولات
PC9, PD10, PD11, PE4, PE5, PG3, PL1, PN23,	<p>مسجد هسته مقاومت و مقاومت فرهنگی بالاتر از مقاومت نظامی و امنیتی. مسجد هسته انواع مقاومت اعم از نظامی و سیاسی و فرهنگی. مسجد هم پایگاه مقاومت و هم پایگاه هدایت و بصیرت فرهنگی. بسیج یک پدیده ابتکاری که نیروی مقاومت آن محدود به دوران مبارزه نیست. بسیج نیروی مقاومت ممتد و بالنده. در کارنامه سپاه عمق شخصیت و هویت ملت ایران را می‌توان مشاهده کرد. جمهوری اسلامی ایران مرکز و محور قوی مقاومت در منطقه. امروز درنیا ایران به‌عنوان مرکز مقاومت علیه استکبار جهانی شناخته‌شده.</p>	پایگاه مقاومت
PA4, PA16, PA17, PB6, PC1, PD1, PD4, PD12, PE9, PH2, PI7, PL3, PL9, PN16, PN17, PN21, PN24	<p>راه امام حاکمیت دین خدا بر زندگی و جامعه اسلامی و تشکیل جمهوری اسلامی و ظلم‌ستیزی. جبهه مقاومت طی چهل سال اخیر رو به پیشرفت و گسترش در مناطق مختلف، تنزل قدرت استکباری آمریکا و صهیونیسم. هدف از مقاومت رسیدن به نقطه بازدارندگی منظور از بازدارندگی در همه زمینه‌ها؛ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی. پیروزی ملت ایران به دلیل حسن ظن به وعده الهی و این نسخه پیشرفت مسلمین است. راه استقامت راه رسیدن به تمدن اسلامی و نظام حقیقی اسلامی و جامعه اسلامی... مردم با وجود برخی اختلاف‌نظرها برای ایران، استقلال و اسلام ایستادگی می‌کنند. مقاومت‌سازی وظیفه همه است. (مستولان، سیاستمداران، حوزه، دانشگاه و همه فعالین فرهنگی). راه پیشرفت تقویت اراده داخلی و عزم ملی در کنار تقویت ارتباط باخدا. راه پیشرفت در ایستادگی. با ایستادگی بدون شک همه آمل و آرزوها دست‌یافتنی می‌شود. استقامت، صبر و ثبات قدم و رسیدن به همه خیرات. دست‌یابی به منافع ملی فقط با حفظ نظام جمهوری اسلامی امکان‌پذیر است. علاج ملت ایران برای رسیدن به پیشرفت مقاومت و کسب اقتدار است. ایجاد موازنه قوا فقط با ایستادگی فراهم می‌شود. هیچ ملتی با تسلیم در مقابل دشمن به سربلندی و پیشرفت نرسیده. استقامت ملت‌ها موجب رسیدن به زندگی افتخارآمیز هم در دنیا و هم در آخرت. ایستادگی در مقابل استکبار باعث رسیدن به پیشرفت و سازندگی و رفاه.</p>	پیشم‌انداز مقاومت

به‌طور خلاصه، رویه تحلیل داده‌ها که منجر به خلق مدل نظری می‌شود شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و اقدامات و پیامدها هستند که مفهوم اصلی یعنی مقاومت را تشریح می‌کنند.

نمودار ۱. طرح کلی مدل مفهومی مقاومت

منبع: یافته‌های تحقیق

چشم انداز مقاومت				
پیامدهای مقاومت				
راهکار مقابله با موانع مقاومت		مقاومت و دشمنان		آسیب شناسی مقاومت
پایگاه مقاومت	مقاومت و جمهوری اسلامی	مقاومت مردم محور	مقاومت و اسلام سیاسی	مقاومت و وعده الهی
ماهیت و معنای مقاومت				

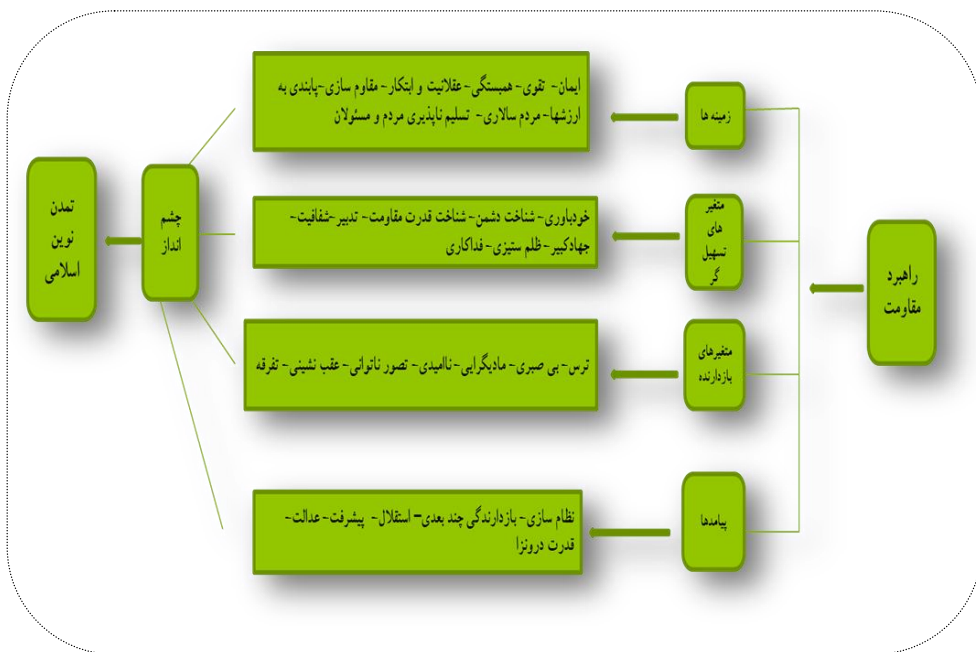
نمودار ۲. فهرست ۱۱ مقوله اصلی مفهوم مقاومت

کدگذاری انتخابی

این مرحله اشاره به فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌ها دارد. کدگذاری انتخابی، یافته‌های مراحل کدگذاری قبلی را گرفته، مقوله محوری را انتخاب می‌کند و به شکلی نظام‌مند آن را به دیگر

مقوله‌ها ربط می‌دهد، آن روابط را اثبات می‌کند و مقوله‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند تکمیل می‌کند (Strauss&Corbin,1990, Lee,2001, :127). نمودار شماره ۳ حاصل فرایند تحلیل یافته‌های دو مرحله کدگذاری باز و محوری است که ارتباط میان مقوله‌ها و مفاهیم را در یک‌روند مشخص که شامل زمینه‌ها، متغیرهای تسهیل‌گر، متغیرهای بازدارنده، پیامدها و چشم‌انداز را آشکار ساخته است. در ادامه با استفاده از داده‌های به‌دست‌آمده به ابعاد و پیامدهای راهبرد مقاومت مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

نمودار ۳. مدل مفهومی راهبرد مقاومت مبتنی بر اندیشه رهبری

منبع: یافته‌های تحقیق

۱-۳- مقاومت مفهومی چندبعدی در برابر پراگماتیسم

ماهیت و معنای مقاومت در نقطه کانونی مدل مفهومی در اندیشه مقام معظم رهبری فقط به یک بعد محدود نمی‌شود بلکه مقاومت در همه ابعاد فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی مدنظر است.

«مسجد هسته‌ی مقاومت است، منتها مقاومت بانواعه؛ مقاومت فرهنگی، مقاومت

سیاسی و در جای خود هم مقاومت امنیتی و نظامی؛ کما اینکه در مساجد این‌گونه

بوده» (بیانات در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران ۱۳۹۵/۰۵/۳۱)

در همین راستا ایشان جهاد کبیر را به‌عنوان یکی از انواع جهاد اصغر در حقیقت مترادف با تسلیم‌ناپذیری و مقاومت در میدان‌های مختلف عنوان می‌سازند. جهاد کبیر مفهومی جدید برگرفته از آیات الهی در اندیشه مقام معظم رهبری به‌وضوح بیانگر عمق پیوند مقاومت با سنت الهی و اهمیت آن در کنار جهاد به‌عنوان مهم‌ترین عنصر نگه‌دارنده دین و ارزش‌های الهی و انسانی است:

«جهاد اکبر که از همه سخت‌تر است، جهاد با نفس است، همان چیزی است که هویت ما را، باطن ما را حفظ می‌کند؛ جهاد اصغر، مجاهدت با دشمن است، منتها در بین جهاد اصغر یک جهاد هست که خدای متعال آن را «جهاد کبیر» نام نهاده که آن همین است. «جهاد کبیر» یعنی چه؟ یعنی اطاعت نکردن از دشمن، از کافر؛ از خصمی که در میدان مبارزه‌ی با تو قرار گرفته اطاعت نکن. اطاعت یعنی چه؟ یعنی تبعیت؛ تبعیت نکن. تبعیت نکردن در کجا؟ در میدان‌های مختلف؛ تبعیت در میدان سیاست، در میدان اقتصاد، در میدان فرهنگ، در میدان هنر. در میدان‌های مختلف از دشمن تبعیت نکن؛ این شد «جهاد کبیر». (بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه‌السلام ۱۳۹۵/۰۳/۰۳)

از نظر ایشان مقاومت مفهومی برگرفته از متن آیات الهی است که امام خمینی (ره) بدان معنا

بخشید:

«در ادبیات سیاسی بین‌المللی، عنوان «مقاومت به شیوه‌ی امام خمینی» یک عنوان است. آنچه در تعبیرات فرهنگی‌ها وجود داشت و بعد از قضیه‌ی آزادسازی خرم‌شهر خیلی این اصطلاح شایع شد، «دکترین مقاومت امام خمینی» است؛ این را مطرح کردند و مقاله‌ها نوشتند». (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

آنچه در بحث مقاومت اهمیت دارد اینکه مقاومت در اهداف و ارزش‌ها جایز بوده و در روش‌ها مقاومت لازم نیست. نکته مهم‌تر اینکه نباید در شناخت اهداف و روش‌ها دچار اشتباه شد. (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۳/۰۶/۳۱)

در اندیشه مقام معظم رهبری هرگونه اصالت بخشی به فلسفه پراگماتیسمی - آنچه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مبانی فکری دموکراسی غرب تلقی می‌شود - موجب بی‌ثباتی شده و در حقیقت عمل‌گرایی افراطی در مقابل استقامت قرار دارد. (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۴/۰۳/۱۳۹۵)

در اینجا می‌توان مهم‌ترین مؤلفه‌های مقاومت از نظر آیه الله خامنه‌ای (مدظله) را به شرح دسته‌بندی زیر خلاصه نمود:

۱- نفی سلطه ۲- چندبعدی بودن مقاومت ۳- عقلانیت و ابتکار ۴- ایمان به نصرت الهی ۵- جهاد کبیر ۶- مقاومت مردم محور ۷- حاکمیت دین در جامعه ۸- ثبات در هدف و ارزش‌ها در مقابل عمل‌گرایی افراطی.

۳-۲- مقاومت مردم محور

مردم‌سالاری دینی یکی از عناصر مهم گفتمان انقلاب اسلامی است؛ که در اندیشه امام خمینی (ره) و آیه الله خامنه‌ای تلاش شده است؛ سازوکار اجرای نظام مردم‌سالاری دینی تبیین شود. در همین راستا راهبرد مقاومت چه در بعد ملی و چه در جهان اسلام بر اراده مردم مبتنا دارد.

«امروز سیاست‌های استکباری همچون بلایی بزرگ به جان بشریت افتاده و تنها راه پیشرفت و پیروزی کشورهای مستقل، «ایستادگی» و «تکیه بر توده‌های مردم» در «جنگ اراده‌ها» است. جنگ‌های امروز دنیا در واقع «جنگ اراده‌ها» است». (دیدار رئیس جمهوری ونزوئلا با رهبر انقلاب ۲/۰۹/۱۳۹۴)

و مقاومت بدون پشتوانه مردم امکان‌پذیر نیست از این رو مفهوم مقاومت با حضور و اراده عموم مردم گره‌خورده است. (بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۷/۰۷/۱۳۸۹)

۳-۳- اسلام سیاسی مبنای فلسفی مقاومت

اسلام سیاسی گفتمانی است که حول مفهوم مرکزی «اسلام تنها راه‌حل» نظام‌یافته است. این گفتمان مدعی است اسلام در خصوص سیاست و دولت نظریه مستقلی دارد. مقابله با سلطه استکبار و نظام استبدادی تنها راه رسیدن به استقلال و عزت ملی در گفتمان اسلام سیاسی امام خمینی (ره) تلقی می‌شود در این میان اندیشه رهبری نیز در تداوم این گفتمان روایت سیاسی امام خمینی از اسلام را که

به‌عنوان راه هدایت، سعادت و پیشرفت جوامع مورد شناسایی قرار می‌گیرد، به‌عنوان مبنای فلسفی و همچنین مبنای ایستادگی و استقامت در برابر ظلم استکبار برشمرده‌اند.

«عامل مهم تسلیم‌ناپذیری و ایستادگی ملت ایران در راه پرافتخار خود، فلسفه‌ی سیاسی و مکتب سیاسی امام است که ملت ما از بن دندان به آن اعتقاد دارند». (بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۴/۰۳/۱۳۸۳)

الگویی که برگرفته از سنت الهی و نبوی و راه ائمه به‌ویژه مکتب عاشورایی است. یکی از خطوط روشن نهضت عاشورا و بلکه خط نشان نهضت عاشورا، استقامت امام حسین (ع) است. (بیانات در مراسم هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۴/۰۳/۱۳۷۵)

حاکمیت دین خدا بر جامعه مسلمین و ظلم‌ستیزی اساس حرکت امام و نظام جمهوری اسلامی ایران است. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

۳-۴- مقاومت و بازدارندگی

پیروزی انقلاب اسلامی، بیداری اسلامی، پیشرفت و حرکت در مسیر بازدارندگی از جمله نتایج و پیامدهای مقاومت محسوب می‌شود. (بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی ۱۶/۰۴/۱۳۹۵)

بعد از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی مقاومت به فصل مشترک میان همه ملت‌ها به‌ویژه در منطقه غرب آسیا تبدیل شده است؛ و شکست آمریکا در عراق، سوریه، لبنان و فلسطین محصول مقاومت است. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

موضوع صدور ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی به سایر کشورها یکی از بحث‌های جدال‌انگیز در میان طیف‌های سیاسی داخلی بود؛ که البته در تبلیغات دشمنان انقلاب به‌عنوان یک خصیصه منفی و توسعه طلبانه معرفی می‌شد. مقام معظم رهبری صدور ارزش‌های انقلاب اسلامی از جمله مقاومت و شکل‌گیری مقاومت را نه یک فرایند طبیعی برشمردند که سایر ملت‌های تحت سلطه آزادانه این الگو را انتخاب

کردند. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

در یک دسته‌بندی بر اساس کدگذاری بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) مهم‌ترین نتایج مقاومت عبارت‌اند از:

۱. پیروزی انقلاب اسلامی و پیشرفت در عرصه علمی و فناوری، دفاع مقدس، مبارزه با تحریم‌ها و مبارزه بانفوذ
۲. بی‌ثبات شدن نظام سلطه بیش از دو قرن نظام سلطه در آسیا و افریقا
۳. تأثیر اندیشه مقاومت بر سایر ملت‌ها (بیداری اسلامی)
۴. استقلال
۵. پیروزی و پیشرفت برخی ملت‌های منطقه همچون حزب‌الله لبنان، افغانستان در برابر اشغالگران و ...
۶. امیدواری ملت‌ها به سیاست مقاومت
۷. حرکت در مسیر بازدارندگی در ابعاد مختلف نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی

۳-۵- موانع و محدودیت‌های مقاومت

در مسیر مقاومت همواره کارشکنی‌های دشمن، تفرقه‌افکنی و تبلیغات منفی وجود دارد. از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی، آمریکا، رژیم صهیونیستی و محور ضدانقلاب اسلامی همه توان خود را برای تسلیم و شکست ملت ایران و سایر ملت‌های مسلمان که به پیروی از ایران در مقابل نظام سلطه ایستاده‌اند؛ به کار گرفته‌اند؛ اما این فقط بخشی از موانع بر سر راه مقاومت است. در اندیشه رهبری علاوه بر اقدامات دشمنان، آسیب‌های دیگری نیز ملت ایران و سایر ملت‌ها را در مسیر مقاومت با مانع و دشواری مواجهه می‌سازد.

«هر جا که می‌بینید یک عقب‌نشینی‌ای انجام گرفته است، یک ناکامی‌ای پیش آمده است، به خاطر این است که در استقامت ما سستی پیدا شده بود. هر جا استقامت کردیم، پیش رفتیم» (دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۰۶)

«بعضی نسخه‌ی دیگری را تجویز می‌کنند، می‌گویند تسلیم بشویم تا دشمن علیه ما مودب‌گری نکند؛ این‌ها نمی‌دانند که هزینه‌ی تسلیم شدن به مراتب بیشتر از هزینه‌ی مقاومت کردن و ایستادگی کردن است» (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان

دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۹۷/۰۴/۰۹

آسیب‌شناسی مسیر مقاومت در اندیشه رهبری بر نوع نگرش و تصویر ذهنی مردم و مسئولان از مقاومت و همچنین نحوه ارتباط مردم و مسئولان تاکید دارد.

«خطای بزرگ، این است که کسی تصور کند که در مقابل گردن‌کلفت‌های عالم نمی‌شود مقاومت کرد، نمی‌شود ایستاد». (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

«علت این‌که بسیاری از کشورهای به‌ظاهر مستقل توانایی مقاومت در مقابل فشارهای سلطه‌گر را ندارند، پیوند نخوردن اراده‌ی مسئولان این کشورها و نبود پشتوانه‌ی افکار عمومی است». (دیدار رئیس‌جمهور روسیه سفید با رهبر انقلاب ۱۳۸۵/۰۸/۱۵)

نکته قابل‌تأمل در آسیب‌شناسی مقاومت از نظر مقام معظم رهبری اشاره به این نکته مهم است که نباید تصور کرد جبهه حق چون حق است پیروز می‌شود بلکه بی‌صبری، مادی‌گرایی و عشرت‌طلبی موجب شکست جبهه حق می‌شود. (بیانات در دیدار بسیجیان استان کرمانشاه ۱۳۹۰/۰۷/۲۲)

با استناد به بیانات رهبری ن می‌توان آسیب‌ها و مشکلات مقاومت را در موارد زیر خلاصه کرد:

- ۱- تصور ناتوانی ۲- عقب‌نشینی و تسلیم ۳- ناامیدی ۴- بی‌صبری ۵- ترس از خطرات و هزینه‌ها مادی‌گرایی و عشرت‌طلبی ۶- مدیران و مسئولان ترسو ۷- تفرقه میان مردم و مسئولان

۳-۶- راهکارهای مقابله با موانع مقاومت

مهم‌ترین راهکار مقابله با آسیب‌ها و مشکلات بر سر راه مقاومت و ایستادگی، ایمان به نصرت الهی است امری که در آیات الهی به آنانی که ایستادگی ورزند وعده داده شده است.

«مقاومت هم جز در سایه‌ی ایمان بالله و اتکا بالله و اعتماد به وعده‌ی الهی ممکن نیست؛ خدای متعال وعده فرموده است، با تأکید فرموده است: وَكَيْفَ نُصِرُّكَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ؟ (۱)» (بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۷/۰۴/۰۹)

مقاومت درون‌زا، اتکالی به توانمندی‌های داخلی و نیز مقاوم‌سازی درونی نیز از نظر مقام معظم رهبری راهکار مهمی است که باید مورد توجه مردم و مسئولان قرار گیرد.

(بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی ۲۹/۰۳/۱۳۹۱)

«وقتی که یک ملت تصمیم می‌گیرد بایستد، وقتی که به حمایت الهی و به قدرت درونی خود و استعداد درونی خود باور داشت و باور کرد، چیزی نمی‌تواند جلوی او را بگیرد» (بیانات در دیدار دانشمندان هسته‌ای ۳/۱۲/۱۳۹۰)

همان‌طور که در سطرهای قبلی هم اشاره شد استقامت و ایستادگی در برابر سلطه همه حوزه‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی را دربرمی‌گیرد و مهم‌ترین راه رسیدن مقاومت و عبور از کارشکنی‌های دشمنان خارجی و مشکلات و آسیب‌های داخلی مقاومت‌سازی است.

«وظیفه‌ی ما این است که ما کشور را، هم نیرومند کنیم، هم مقاوم کنیم؛ قدرت کشور را بالا ببریم و آن را مقاومت‌سازی کنیم» (بیانات در دیدار مردم قم ۱۹/۱۰/۱۳۹۵)

راهکار عملی مقاومت‌سازی هم در شرایطی فراهم می‌شود که با همبستگی ملی و بصیرت در مقابل دشمنان از هرگونه جدال سیاسی و جناحی پرهیز شود. (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

در اینجا مهم‌ترین راهکارهای مقابله با آسیب‌ها و مشکلات مقاومت در اندیشه رهبری عبارت‌اند از:

۱- ایمان به نصرت و وعده الهی ۲- شناخت قدرت مقاومت ۳- شناخت دشمن ۴- مواجهه و مقاومت باتدبیر ۵- مقاومت‌سازی و نیرومندسازی درون ۶- اتکا به خویش ۷- همبستگی ملی

۳-۷- مقاومت و تمدن نوین اسلامی

مقاومت وعده الهی به ملتی است که با فداکاری، بصیرت، امید، صبر و شجاعت راه ابتکار و عقلانیت را فعالانه در پیش می‌گیرد و علی‌رغم تهدید و تطمیع دشمنان در مقابل ظلم نظام سلطه می‌ایستد چراکه راه رسیدن به پیشرفت و ارزش‌های اسلام ناب فقط با مقاومت امکان‌پذیر است. هدف مقاومت از نظر رهبری رسیدن به بازدارندگی در همه زمینه‌هاست. از نظر ایشان این بازدارندگی اکنون در برخی زمینه‌ها به‌ویژه حوزه دفاعی فراهم شده است:

«ما امروز در بخش نظامی تا حدود زیادی به این بازدارندگی رسیده‌ایم. این هم که می‌بینید روی مسئله‌ی موشک و مانند این حرف‌ها اصرار می‌کنند، به خاطر همین است؛ می‌دانند که ما به بازدارندگی رسیده‌ایم، به نقطه‌ی تثبیت رسیده‌ایم، می‌خواهند

کشور را از این محروم کنند و البته هرگز نخواهند توانست» (بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴)

با وجود پیروزی ملت ایران در میدان‌های مختلف، از دفاع مقدس تا ایستادگی در برابر تحریم‌های اقتصادی و فشارهای سیاسی و تبلیغاتی غرب، چشم‌انداز راهبرد مقاومت در گفتمان انقلاب اسلامی و اندیشه مقام معظم رهبری رسیدن به تمدن نوین اسلامی است. تمدنی که مردم‌سالاری، کرامت انسانی، عدالت، آزادی اسلامی، پیشرفت و رفاه، عزت و زندگی افتخارآمیز هم در دنیا و هم در آخرت از مهم‌ترین مشخصه‌های آن است. (بیانات در جمع هیئت‌های دانشجویی در روز اربعین حسینی ۱۳۹۶/۰۸/۱۸)

ه) جمع‌بندی

در این بررسی با استفاده از روش استراتژی داده بنیاد ابعاد، پیامدها و چشم‌انداز راهبرد مقاومت در قالب مدل مفهومی مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری طراحی و تبیین شد. بر اساس این روش در گام اول با استفاده از کدگذاری باز نکات کلیدی، مفاهیم و مقوله‌ها در بیانات و دیدگاه‌های رهبری استخراج شد. در گام دوم کدگذاری محوری ارتباط میان مفاهیم و مقوله‌های کلی که شامل ۱۱ مقوله است، مشخص شد؛ و در مرحله کدگذاری انتخابی در طراحی مدل مفهومی زمینه‌ها، متغیرهای بازدارنده، متغیرهای تسهیل‌گر، پیامدها و همچنین چشم‌انداز راهبرد مقاومت در اندیشه آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله) تبیین گردید.

راهبرد مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری به‌عنوان یک مسیر حرکت و مکتب فکری عنوان شده است که برگرفته از آموزه‌های الهی و به تاسی از راه پیامبران و ائمه بر حفظ ارزش‌های ثابت و اصیل اسلامی در مقابل نظام سلطه تأکید می‌ورزد. مقاومت از نظر ایشان اقدامی مبتکرانه و نه منفعلانه، عقلانی و نه احساسی، شجاعانه و نه مرعوبانه و امیدوارانه و نه مأیوسانه در برابر هرگونه زیاده‌خواهی نظام سلطه غربی است. در اندیشه مقام معظم رهبری راهبرد مقاومت امری یک‌بعدی و محدود به جنبه دفاعی و نظامی نیست؛ بلکه ابعاد دیگر از جمله فرهنگی، اقتصادی سیاسی و اجتماعی را دربرمی‌گیرد و امروزه مقاومت فرهنگی باید مورد توجه بیشتری قرار گیرد. ایشان مسجد، بسیج مردمی و سپاه را به‌عنوان هویت مقاومت و پایگاه آن می‌دانند و معتقدند مسیر مقاومت فقط با حضور مردم و اراده مردم به مقاومت امکان‌پذیر است. پیروزی انقلاب اسلامی، آزادسازی خرمشهر و دفاع مقدس و نیز

ایستادگی ملت ایران را در برابر فشارهای آمریکا و هم‌پیمانانش از پیامدهای مقاومت برشمرده‌اند؛ که امروزه این پیروزی‌ها به نقطه امید و الگوی سایر ملت‌ها به‌ویژه در غرب آسیا و آفریقا تبدیل شده است. در اندیشه مقام معظم رهبری راهبرد مقاومت باید ملت‌ها و کشورها را به سمت بازدارندگی چندبعدی هدایت کند؛ و این مهم جز باایمان به وعده الهی، همبستگی ملی، اتکا به قدرت و توانمندی‌های درونی به دست نمی‌آید. ترس از هزینه‌های مقاومت، یأس و بی‌صبری، مادی‌گرایی و عشرت‌طلبی از جمله آسیب‌هایی مقاومت است. از نظر ایشان راه مبارزه با آسیب‌ها و عبور از موانع؛ شناخت دشمن، شناخت قدرت مقاومت، تکیه بر قدرت درون‌زا، مقاوم‌سازی، همبستگی ملی، مقاومت باتدبیر و فداکارانه و مهم‌تر از همه ایمان به نصرت و وعده الهی است. آنچه مسلم است افق و چشم‌انداز مقاومت در اندیشه رهبری ایجاد تمدن نوین اسلامی است. تمدنی که مردم‌سالاری، عدالت، آزادی، کرامت انسانی پیشرفت و عزتمندی در دنیا و آخرت از مهم‌ترین ویژگی‌های آن محسوب می‌شود.

فهرست منابع

الف - منابع فارسی

- قرآن کریم
- اکبری، حمیدرضا (۱۳۹۷)، «آینده گفتمان اسلام سیاسی در خاورمیانه از ۲۰۱۱ تا ۲۰۳۰»، جستارهای سیاسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال نهم، شماره سوم، صص ۷۹-۱۱۲.
- اکبری، حسین (۱۳۹۶). *تقابل گفتمان مقاومت و گفتمان نظام سلطه*، ج ۱، انتشارات دانشگاه امام حسین (ع).
- الوانی، سید مهدی، دانایی فرد، حسن، عادل آذر (۱۳۸۶). *روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت*، تهران: انتشارات صفار.
- پوستین چی، زهره و متقی، ابراهیم (۱۳۹۱). «انقلاب اسلامی ایران و برسازای هنجار سیاسی مقاومت در روابط بین‌الملل»، *فصلنامه آفاق امنیت*. سال پنجم، شماره ۱۶، صص ۷۶-۴۹.

- دادوند، محمد و همکاران (۱۳۹۷). «تأثیر انقلاب اسلامی بر هندسه قدرت مقاومت اسلامی در غرب آسیا»، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام. سال هفتم، شماره ۲۵، صص ۷۹-۹۹.
- رضا پور، حسین (۱۳۹۳). «تأثیر انقلاب اسلامی بر نظام بین الملل»، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی. سال ۱۱، شماره ۳۷، صص ۱۵۸-۱۴۱.
- قادری کنگاوری، روح الله (۱۳۹۲). «نظریه مقاومت در روابط بین الملل؛ رویکرد ایرانی-اسلامی نفی سبیل و برخورد با سلطه»، مجله سیاست دفاعی. سال ۲۱، شماره ۸۲، صص ۱۹۱-۲۴۸.
- قاسمی، بهزاد (۱۳۹۷). «ژئوپلیتیک محور مقاومت و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس گفتمان انقلاب اسلامی»، فصلنامه آفاق امنیت، سال یازدهم، شماره ۳۸، صص ۳۳-۵.
- قزلسفی، محمد تقی و فرخی، سمیه (۱۳۹۲). «پارادایم مقاومت و بیداری اسلامی در پرتو تحولات شمال آفریقا و خاورمیانه»، فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام. دوره ۱۰، شماره ۲، صص ۱۶۰-۱۳۹.
- میر قادری، سید فضل ا....، کیانی، حسین (۱۳۹۱)، «بن مایه های ادبیات مقاومت در قرآن» فصلنامه ادبیات دینی، دوره ۱ شماره ۱.
- محمدی، محمود (۱۳۹۲). «اسلام گرایی: گفتمان مقاومت»، فصلنامه جامعه‌شناسی تاریخی. دوره ۵، شماره ۲؛ صص ۷۱-۹۱.

ب- منابع انگلیسی

- Lee, J, (2001), *A Grounded Theory :Integration and Internalization in ERP, Adopion an use* Unpublished Doctoral Dissertation, University of Nebreska, Proqest UMT Database.
- Strauss, A, & Corbin, J (1998), *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Technique*, (2nd) Edition, sage, Newbury Park, London.

پ- منابع الکترونیکی

- بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۸/۳/۱۴
- بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۷۹/۹/۴
- بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۹۷/۴/۹

- بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی ۱۳۹۷/۱/۲۵
- بیانات در جمع هیئت‌های دانشجویی در روز اربعین حسینی ۱۳۹۶/۸/۱۸
- بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) ۱۳۹۶/۲/۲۰
- بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۳۹۵/۱۱/۲۷
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۵/۱۰/۱۹
- دیدار رئیس جمهوری ونزوئلا با رهبر انقلاب ۱۳۹۵/۸/۱
- گزیده‌ای از بیانات در دیدار نخبگان و دانشجویان بسیجی مدال‌آور دانشگاه شریف ۱۳۹۵/۱۰/۱۳
- بیانات در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران ۱۳۹۵/۵/۳۱
- بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی ۱۳۹۵/۴/۱۶
- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۱۳۹۵/۴/۱۲
- بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۹۵/۳/۱۴
- بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۵/۳/۶
- دیدار خانواده شهید بدرالدین با رهبر انقلاب ۱۳۹۵/۳/۶
- بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه‌السلام ۱۳۹۵/۳/۳
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۴/۱۰/۱۹
- دیدار رئیس اجرایی دولت افغانستان با رهبر انقلاب ۱۳۹۴/۱۰/۱۵
- بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۴/۱۰/۸
- بیانات در دیدار فرماندهان گردان‌های بسیج ۱۳۹۴/۹/۴
- دیدار رئیس جمهوری ونزوئلا با رهبر انقلاب ۱۳۹۴/۹/۲
- بیانات در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام و اتحادیه‌ی رادیو و تلویزیون‌های اسلامی ۱۳۹۴/۵/۲۶
- بیانات در دیدار مسئولان نظام ۱۳۹۴/۴/۲
- بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۳/۶/۱۳
- بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۳۹۲/۱۱/۲۸
- بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۹۲/۸/۱۲
- بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۹۲/۶/۲۶

- بیانات در دیدار اقسشار مختلف مردم ۱۳۹۲/۲/۲۵
- بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی ۱۳۹۲/۲/۹
- بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۳۹۱/۱۱/۲۸
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۱/۱۰/۱۹
- بیانات در دیدار دانشجویان ۱۳۹۱/۵/۱۶
- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن کریم ۱۳۹۱/۴/۴
- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن کریم ۱۳۹۱/۴/۴
- بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی ۱۳۹۱/۳/۲۹
- بیانات در دیدار دانشمندان هسته‌ای ۱۳۹۰/۱۲/۳
- بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان خارجی شرکت‌کننده در بیست و پنجمین کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۰/۱۱/۲۱
- دیدار دبیرکل جهاد اسلامی فلسطین با رهبر انقلاب ۱۳۹۰/۱۱/۱۱
- بیانات در دیدار فرماندهان نیروی هوایی ارتش ۱۳۹۰/۱۱/۱۹
- بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ۱۳۹۰/۱۰/۱۹
- بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۹۰/۸/۱۱
- بیانات در اجتماع مردم کنگاور ۱۳۹۰/۷/۲۷
- بیانات در اجتماع مردم گیلان‌غرب ۱۳۹۰/۷/۲۳
- بیانات در دیدار مسئولان نظام در روز عید مبعث ۱۳۹۰/۴/۹
- بیانات در دیدار بسیجیان استان کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲۲
- بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۷/۲۷
- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در افتتاحیه‌ی همایش غزه ۱۳۸۸/۱۲/۸
- بیانات در دیدار فرمانده و پرسنل نیروی هوایی ارتش ۱۳۸۸/۱۱/۱۹
- دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۶
- بیانات در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس ۱۳۸۸/۶/۲۴
- خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۸۸/۶/۲۰
- بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت قیام نوزدهم دی ۱۳۸۷/۱۰/۱۹

- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت ۱۳۸۷/۹/۲۴
- بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت قیام نوزدهم دی ۱۳۸۷/۱۰/۱۹
- بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۸۷/۳/۱۴
- بیانات در دیدار مسئولان نظام به مناسبت مبعث حضرت رسول اعظم (ص) ۱۳۸۷/۵/۹
- بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۷/۱/۱
- بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۷/۱/۱
- بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان بسیجی ۱۳۸۶/۸/۹
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز ولادت امیرالمومنین علیه‌السلام ۱۳۸۶/۵/۶
- بیانات در دیدار اعضای بسیج دانشجویی دانشگاه‌ها ۱۳۸۶/۲/۳۱
- بیانات در دیدار اعضای بسیج دانشجویی دانشگاه‌ها ۱۳۸۶/۲/۳۱
- دیدار رئیس‌جمهور روسیه سفید با رهبر انقلاب ۱۳۸۵/۸/۱۵
- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۸۵/۷/۲۱
- بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۵/۷/۱۸
- پیام در پی جنایات رژیم صهیونیستی در فاجعه فنانای لبنان ۱۳۸۵/۵/۱۰
- بیانات در دیدار بسیجیان ۱۳۸۵/۱/۶
- بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۵/۱/۱
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۴/۶/۲۹
- بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۳/۶/۳۱
- بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۸۳/۳/۱۴
- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان زنجان ۱۳۸۲/۷/۲۲
- بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۲/۵/۱۵
- بیانات پس از بازدید از دستاوردهای نظامی نیروی هوایی سپاه ۱۳۸۲/۴/۲۹
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۸۱/۶/۳۰
- سخنرانی رهبر انقلاب در اجتماع بزرگ مردم نجف‌آباد ۱۳۸۰/۸/۱۰
- بیانات در دیدار جمعی از پرستاران ۱۳۸۰/۵/۳
- بیانات در جمع بسیجیان حاضر در اردوی فرهنگی رزمی یاران امام علی(ع) ۱۳۷۹/۷/۲۹

- بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضاع) ۱۳۷۹/۱/۶
- بیانات در دیدار جمعی از ناشران ۱۳۷۸/۲/۲۸
- بیانات در دیدار جمعی از اینثارگران و خانواده‌های شهدا ۱۳۷۶/۵/۲۹
- بیانات در مراسم هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۷۵/۳/۱۴
- بیانات در جمع مردم ارومیه در استادیوم تختی ۱۳۷۵/۶/۲۷
- بیانات در مراسم هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۷۵/۳/۱۴
- بیانات در مراسم هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) ۱۳۷۵/۳/۱۴
- بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۷۴/۲/۲۸
- پیام به حجاج بیت‌الله‌الحرام ۱۳۷۴/۲/۱۴
- بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۲/۲/۱۵
- بیانات در دیدار فرماندهان و جمعی از پاسداران کمیته‌های انقلاب اسلامی ۱۳۶۹/۱۰/۱۰
- خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱/۱۰
- بیانات در دیدار مسئولان و اقشار مختلف مردم ۱۳۶۸/۱۲/۲۲
- بیانات در دیدار مسئولان و اقشار مختلف مردم ۱۳۶۸/۱۲/۲۲
- بیانات در دیدار جمعی از روحانیون و مردم رفسنجان ۱۳۶۸/۷/۲۱